

Hupbulwatan -1 / hekaýalar toplumy

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Hupbulwatan -1 / hekaýalar toplumy HUPBULWATAN

I.

Şol ýylyň gysy ýaman geldi. Akrabyň burny görnenden, howa çakyr aýaza tutdy. Uly çille girip-girmänkä-de boraganlap gar ýagdy Onda-da ne ýagmak?! Asmandan ýere, ýerden asmana üfläp guýdy durdy. Hepbik ýaly garrylaram: «Allanyň beren ýaşynda kän gary depeledik, ýöne soňky otuz-kyrk ýylyň içinde beýle gaý-tupany gören däldiris» diýşiberdiler.

Ine, şol «gözüňi açyp bolmaýar» diýilýän günleriň biriniň daň-säher çagty Garagumyň gaýra etegindäki Kepderihana obasynyň üzük-düzleri düzüw öýleriniň birinden ýaňyja bolan bäbejigiň jägildisi eşidildi.

– Uzak ýaş bersin-dä hernä Hudaýym, kemis doguldy bu çaga-ha. Meň hasabymdan-a ýene iki aý garnymda götermelidim muny.

Ejesi Ogulboldy ýaňyja göbegi kesilen oglanjygy eline almanka agydyr ahmyr bilen şuny aýdyp delmundy.

– Goýup otur, salaty, ýedi aýlygyňam ýolbars ýaly bolup gidiberýäni kändir. Gyý-w, baryň, Hojabaýdan soraň, bujagazyň adyna näme dakjakka? Derrewem ilerki Annamät mollaň yzyndan bir oglan ýüwürdiň, azan aýtdyrar ýaly muň gulagyna...

Galaňňyraman şeýle tabşyryk berip ýören bujagaz bäbejigiň garry enesi Aýjan mamady.

Hojabaý diňe Bedirkent töwereginiň däl, tutuş jelagaýyň belli seýsidi. Diňe olam däl. Ol maldardy, şu kesp-kärden «depseň yranmaz» diýilýäne ýetiberen baýdy.

Hiç kime gep syzdyрмаýan agrasdan dymma Hojabaýyň içinden ogla garaşyany weli çyndy. Käbirleri ýaly guwdurap iki-üç heleý alyp, seteran öý dikip, şolaryň arasynda ýeke öýliň horazy ýaly abşarylyp gezmegem ýaňy kyrka ýetiberen baý göwnüne jaý

bilip baranokdy. Gaýraky käliň gyrasynda oturýan Sopy baýyň ýaşajyk üçünji heleýi dört-bäş ýyllykda talabany bilen tutulansoň-a, bu hakda göwnünde dörän közjagazam gaýym petikläpdi.

Özi weli gyzyl-çyzyla gezek gelende juda bir ak jüýje-de dälidi. Mahal-mahal küýi tutan wagty «Şo ýerde ýaman gowy at barmyş diýip tarypyny edýäler» diýi, Hazarasp diýdi, Gazawat ýa Pirs galasy diýdi, atlanar gidibirdi. «Mal üstüne aýlanyp gaýtjak, pylança wagtdan dolanaryn» diýip, gyr alaşasyny säpjedip ugranda-da, iňñedençykma gyrmyzy dona ýa bolmasa egnindäki gyly gyrylmadyk agar çäkmene, täzeje dolagyň üstünde ulurak ýaly görüňän oltaňy tekiz täp-täzeje çokaýa seredip, görer göze-de: «Häý, öz-ä bu gurgun eşik bilen tot-tozanly örä, horaşaja çopan goşuna däl bolaýmasa ugruň» diýäýmelidi. Şeýle bolanda, ömürboýy Hojabayı bilen basdaş Dowly paň mys-mys gülerdi-de, hemmä eşitdiribräk şeýle diýerdi: «Hojabaýyň gözläp çykýany şu gezek at däl-de, baýtal, soňam iki aýaklysy bolmasa bilenem ýalan. Bir ýerlerde yşnaklyja bir etegi uzyn bar diýip eşidip, soň yşkynda selpemäge barýan mes zaňñar diýerler muňa».

Kim näme diýse-de, Hojabayı seýis ederini bilýän, çapanyny suwdan säginmän çykarybilýän kişilerdendi. Özem, haýran galmaly, ýumruk ýalylygyndan bəri diňe öz kellesine geleni biçip-keserdi. Öldür Alla, özgäniň maslahaty, başga biriniň geňeşi bilen işem tutmaz, diýenine-de gitmez. Pygamber ýaşyndan agyp barýan kakasy Çary baýyň diýenini, «şuny şeýdäýseň dogry bolar», ýa-da «şol işiň başyna barma, peýdasyndan zyýany köp bolaýmasyn?!» diýen pendini tutsa tutar, ýogsam onam öz kellesine gelşiçe eder goýberer. Özem şeýdäýende-de okuny nyşanadan sowa geçirmez, juda gözüm ýok edip, töwekgellige uraýan bolmasa. Gurt gaýratlylygyna weli telpek goýaýmalydyr.

Bir gezek şeýle waka boldy, dokuz-on ýyl geçiberipdi ondan bəri. «Çüridepe» diýilýän oýdaky sürüsiniň çopany Begbaý tasap gelende güýzüň ýüzi gaýtmadyk gäni öýlä agypdy. Ak öýüň gündogaryna atylan gülli keçäniň üstünde gyşaryp çay süzýän Hojabayı bir aýagy çala ýempeýän çopanyň çakgan hereketi hem-ä

geňirgendirdi, hemem az-kem haýykdyrды.

– Betbagt, bolup gelşiň näm-aýt, jynlydan gaçan diwana ýaly, eýgilikmi özi?!

Çopan ýaryk-ýaryk bolan dodaklaryny ýalap, keçäniň gyrasyna lampa çökdi. Öňüne süýşürilen käsedäki çaýy gyzgynlygyna hopurdadyşy bogazynyň tüýdüge dönenini aňlatdy.

– Hojabaý inim, halys elajy guratdym, ýogsam eýle-beýle bela bolsa özüm bir zat etjekdim...

– Galtaman, beýleki bir daramadymy, galany hiç-le.

– Äý, şü gezekki gelen-ä galtamandanam ýaman boldy bize. Dym gün berena-gaýt, ol-a!

– Hany, anygrak pyşgyrsana?!

– Mundan bir hepde ozalrak, gije ýarymdan agansoň, süri bir tebil tapdy, heýwere saklap bolarly däl görsek. Goýunitlerimizem ýer ýuwdan ýaly, ýogsa bilýäň-ä Aždar bilen Gyzylgöz agzy ýalak ýaly, gulaksyz, guýruksyz köpeg-ä ikisem. «Näm bolaýdyka?» diýip, Metdi ikimiz çokaýy gowaldaň sokup eňdik. Bir görsek, Aýyň symgylt ýagtysyna ala-mula bir bela guýrugy degirmen ýaly semiz öwejiň bokurdagyndan agyz salşyna, alaňdaň aşyp barya! Görlen bela däl, möjege-de meňzänok, gelegurda-da.

Irden turup yz çalyp görsek allowarradan aşypdyr. Dek üç gün geçirip ýaňky peläket ýene daňyň öň ýany sürä darady. Ondan gorkusyna iki aýagy duşakly düýämiz bagyny üzüp patanaklap gitdi, iki günden Ýelliniň oýundan itiň gününde tapyp getirdi çolugym Metdi. Gepiň hullasy, ýene bir öweç gitdi. «Bu görülmedik aldajy nämekä?» diýip, özüm höküdikläp goňşy oýdaky Annaş keliň ýanyna gitdim, «Aýak biteliň bäre şu çölüň içinde sözen taýak göterip ýörsüň, şeýle-şeýle sypatly zat dym gün berenok bizdäki sürä» diýsem, ol-a «Wah!» diýlen ýaly edagady.

– Näme diýenini aýtsana, çaltrak. Gyl ýuwdana dönderdiň-aýt, sen-ä.

– «0 bela alajabarsdyr» diýdi Annaş kel-ä. «Ýaman ýerem, agzy öwrenen sürüsiniň düýbüni tüketmäni şo ýerden aýagyny çekmez» diýdi, agzyna bismil çykmyş kel. Dehin şondan bäräk depişim, «Men gelyänçäm başa gelenini görüber» diýip sürini Metdä taşlap...

Hojabaý silkinip ýerinden galdy:

– Gideli eýle bolsa ir günü giç etmäni. Nämeli geldiň, düýelimi ýa?..

– Eşekli.

Hojabaý mal ýatagynyň töwereginde gydyrdanyp ýören şilliň uzyn ýigide gygyrdy:

– Seýil, derrew Bedenäni eýerle, bejit bol. Neme, dor alaşanam Begbaý münsün, onam taýyn et.

Bedene tüýs adyna mynasyp atdy. Ýomut atlaryna mahsus kelte бүчүwräk boýnuny öňe atyp ugrar weli, tüýs bedene ýörişi-dä görseň! Toýnagy gyzyp, ýorga tutup ugraram weli, giň sagrysynyň üstünde suwly käse goýaý, hergiz çaykanmaz. Şonuň üçin-dä näme: «Hojabaý seň şü Bedenäni eýersiz münseňem aşagyňda ýassyk bar ýaly» diýişýänleri. Omuzlak, öň aýaklarynyň arasy giň, maňlaýlak mele ýorga ýumurtga ýaljakdy.

– Seň aňyrda gapanyň bamy ýa alalymy?

Hojaýynyň sowalyna çopan gyssanmaç jogap gaýtardy:

– Aşagy keçeli towşan gapanam bar, aranyň arasy giň möjek gapanam bar.

– Onda şo aýakly hyrlyny ýanjagyň ýanyndan nilini ýokaryk edip as, o horjunyňy bolsa bäri beräý, Begbaý. Sürdük onda!

Nilinden däri dykylyp otlanylýan bu aýakly hyrly şu jelegaýda ýeke-täk diýen ýalydy. Ony mundan iki ýyl ozal Hojabaý Orenburgdan hemişe Hywa söwda kerwenini gatnadýan Nygmatdan eslije kümüş gyran berip satyn alypdy. Şu töwerege düşse Hojabaýyňkyda ýazylyp-ýaýrap ötyän Nigmatullin edilýän hezzet-hormatyň hatyrasyna däriden doldurylan iki sany çaklaňja haltany mugtuna taşlap gidipdi.

Guşluk ugraýyşlaryna Gün eňegini ýere diräberen uçurlarynda «Çüridepä» yetdiler.

– Goýun maly gaty gorksa derrew etini çekmek bilen boluberer eken, Hojabaý aga. Ynansaň, şo azamat ýyrtyjy aralaşaly bäri şu janawarlear örüde-de agyzotuny idali alybilenoklar. Depesinden guş uçsa-da, alaka hininden çykyp çygysa-da, tisginişip durýan bolaýdy bular halys.

Saglyk-amanlyk soraşylyp-soraşylmanka, Metdiniň şu zeýrenji Hojabaýy hasam çuslandyrdy. Atýüzdäki darrak maňlaýda goşa

çyzık bolup geçýän gasynlary sypalap, entek ak görünmeýän gür murtlaryny dözümlü-dözümlü towlap goýberiş: «Hany, şo agyzlara uçuk gaýnadan ýyrtýjy bilen bir tizräk duşup bolsady!» diýilýäni aňladýardy.

Şol agşam Aý garaňky boldy. «Öz-ä, şeýle tümlük awuny aňtaýan möjekmidir şuňa meňzeş dört aýakly aldajy üçin tüýs geregidir. Haýwan diýjeksiň weli, üşügi adamyňkydan artykdyr şuň ýaly amatyny aňtanda. Senem-ä görnäýseň gerek, alajabars aga».

Hojabaýy içki çen-çaky aldamady. Ýarygijeden agyberende giň oýa gabalan goýun sürüsi gürre ördi.

«Meger, sen zalym, şu gapdaldan gelseň gerek?!» diýip, irgözinden gaba sazakygyň çetinde dikip goýan tüpeňine tarap ylgan Hojabaý çopanlara: «Şo belañ göni gabadyna barmaň, gowusy, haý-küşü ýetiriň-de, şu ýerden gozganmaň!» diýip tabşyryp ýetişdi. Heýwere Çakganlyk bilen özüni sürä uran alajabarsyň bir-ä symgylt göwresi çala göze kaklyşan ýaly boldy, birem wägirene dönen agyr sürüniň tapyr-tupury gulaga ildi. Şol wagtam pelteli tüpeňiň agyr «towhuldysy» sähra ümsümligini dilip goýberdi. Ýaňy gündogardaky ýapa dyrmaşan alajabars süýrüp baryan, ýok, keseligine arkasyna atan semiz toklusyny taşlap, özüni gapdala zyňdy. Bu zatlaryň hemmesini ýiti gözi gije garaňkylygynam parran kesýän Hojabaý görüp ýetişdi.

«Meger, nyşanam sowa geçen däldir, Alla?!» diýibem, çabalanyp ýatan tokla tarap ylgady. Ýöne damagyndan ýiti diş hanjar bolup ötensoň, aýak kakyp ýatan toklynyň töwereginde gara-gura-ha däl, ys-kokam ýokdy.

– Häý, sypypdyr-ow!

Hyrçyny dişläp, ahmyrly ýer depende Hojabaýyň çokaýynyň ujy çaňap gitdi.

– Bäh, bärde gan yzy bar ýalag-aýt?!

Guşy uçana dönen Hojabaý çopana tarap hyrra öwrüldi:

– Nirde? Gözüňe görnen bolaýmasyn-ow, Begbaý?...

– Ýak-daýt, ynha, besse bolup dur-a, jan aga!

– Boldy, nesip bolsa, indi dabany gyrkyldy biläý munuň.

Daň ujy gyzarmanka Hojabaý eýýäm Bedenäniň üstündedi.

Ugralmanka düýbünden çapyp gabygyny ardyp alan ýogyntap sözen

taýagy öňüne basypdy, dolaga gysdyrylan garatap pyçak sag aýagyny çala galдыrsa eline geläýmelidi. Hyrlyny zyňyp gaýdypdy. Hyýaly ýyrtyjyny ýadadyp, kowalap, surnukdyryp almakdady. Alajabars ýaralanan ýerini aldygyna ýalasa-da, käte daman gan ak çägede onuň gidiş ugruny mesaňa edip durdy.

Garagaryn ýaman zad-ow?! Janajygyna ýeke depe geçip-geçmän, süýrän semiz toklusyndan parçalap alan ýarty guýrugy lak-luk atypdyr, anha. Hol gür ýylgynlygyň daşyndan aýlanypdyr weli, meger, agraman garyn bilen gyzan aýaga dynç bermekçi bolana meňzeş. Haýwanam bolsa ätiýaçly, yzarlanar gorkusy bilen ýene seňkildäp, öňdäki adyrlyga dyrmaşypdyr. Ýara çep böwürden degen borly, görýämiň, çägedäki besse yzlar şoň salgysyny berýä.

Kowgy Gün guşluk ýerine barýança dowam etdi. Ýarasy egbarladan borly, haýwan ahyry çürelip gidýän depäniň bäre etegindäki gabşal çeti-çerkeziň arasyna özüni atypdyr. Ýyrtyjynyň daşda dældigini ilki duýan Bedene burnuny pyşgyryp, toýnaklaryny peşedip, käte-de ýagyrynysyny gamçy çawlasa-da dikilgazyga dönüp, bolmajasyny boldy.

Hojabaý çuslandy. Oňa deňijem, näm bolsa, şo bolsuna salan alajabars, ýerden çykan ýaly, atyň dik alnynda somaldy. Ätiýaçdan aýagyny üzeňňiden ýazdyryp oturany gowy bolaýdy, Hojabaýyň. Ýogsam çarpaýa galan atyň aşagyna düşüp, gözi gyzaran ýyrtyja şam boljagynyň uýy iki däldi. Häliden çep eliniň tirseğine çenli çöpür ýüpi gaýym orap oturan Hojabaý sözen taýagyny harlap zyňan ýyrtyjynyň giň açylan agzyna gysdyryp ýetişdi. Bar görenem bäbeneginden çykaýjaga meňzeş, janalgyjyndan ýaňa ýanyp duran ganguýma goşa göz hemem syh ýaly bolup duran alynky iki diş, uzyn sallanan gyzyň dil boldy. Maýmyn çakganlygynda taýagy hatap ýaly açylan agza gysdyryp ýetişen Hojabaý sag elini bat bilen ýyrtyjynyň aç bykynyna «Ýa, Alla!» diýip inderdi. Golboýy garatap pyçak süňke ýetenini aňladyp «hütürt» etdi. Ýyrtyjy erbet hyňrandy. Bar güýji goluna geçen adam pyçagyň şirmaýy sapyny çepe-saga towlady-da, yzýanam yza silkip goýberdi. Içgoşy çogan alajabars ak çägäni gara-gan edip, iň soňky gezek hyňrandy-da, agyp gaýtdy.

– Telpek nirä düşdükän-aýt?

Öz-özi gürlän Hojabay tüňňüräk maňlaýdan owasy giň çukurrak göze inen ajy deri çep ele oralan çöpür ýüp bilen sylp, hasyrdap ýerinden galdy.

Ol dyzalarynyň çalaja sandyraýanyňy duýup, gahar bilen tüýkürijek boldy. Ýöne sähel salymda tebit bolan owurdynyň içinde öl tapmady.

– Wä-ä, bu belany läş edip taşlagapdyr-aýt. Gaýratyňa berekella seň!

Säpjedip sürüp gaýdan düýesini çökermäge-de howlugyp, howutdan syrylyp düşen Begbay çopan gelşine hol gapdala zyňlyp düşen gara silkmäni alyp, çägesini-çöpüni kakysdyrды.

– Bu eýmenji indi sürä daramak hysyrdysyndan-a dyndy, Begbay! Hamynyň içine selin dykylan alajabars soňam gözi düşenlere «bäý-bä» diýdirip, Hojabayyň garadangaýtmazlygynyň şaýadyna öwrülip gitdi.

Ýöne, adatça, dagda, gyrda gezýän alajabarsyň nädip çöle geleni, onda-da ala-böle öz sürüsine erjeşeni Hojabay üçin çözülmelik matal bolup galdy.

Şu wakadan üç ýyl soň, hamyla aýaly Ogulboldy agzy bimaza bolanda, ömür görmedik, diňe düýşüne giren alajabarsyň etinden aş saýlapdy.

Gurbanmämmetjikden öňem bu öýde bäbek jägildisi eşidilipdi. Ese-boýa galan iki gyz ýaňyja dünýä inen jigijiklerini birbirinden gabanyň söýgüleýärdiler. Gyz hamraklygyndan, «şeýtanjyklykdan» bolmagam ahmal weli, ýöne Gurbanmämmetjikden ozal iki oylan doganjyklarynyň ötri gysgalyk bilen dünýäden gaýtmagy olaryňam ýüreginden çykanokdy.

– Köne at goýmaň bu gezek. Yrymyňa görä, akja gar bilen geldi bujagaz. Onsoňam gurban aýy doguldy, Gurbanmämmet dakyň adyna! Aýjan mama aýtdy – gutardy. «Sadaka belany iýer, iman gümany» edibem, eşegaraba iki sany semiz öweji atdyrды-da: «Baryň, Lälezematada Gurbanmämmet janyň sag-aman eýigip gitmegi üçin hudaýýoly berip gaýdyň. Üç tamdyr petirem atyň başga bir arabaň üstüne!» diýip tabşyransoň, birhili ynjalana döndi. Öz ýanyndanam aldygyna Biribara mynjat edip ugrady: «Jan Allam, edeniňe şükürli, etjegiňe kaýyldyrys. Köki ir kesilen öňki

ogul agtyjaklammyň kysmaty bir şu baladan daşrak düşsün! Hojabay oglumam bir ili depeläp, kada-kowahaty äsgermän ýören ýigit däl. Iliň biri, şükür! Ata-enesine, dogan-hyşdyna eden synagyňdyr gudraty güýçli, ýogsam ýedi ýaşan torsuk ýaly oglanjyk mundan oň gyzamykdan gidibermelimi?! Ýeri, ikinji ogul agtyjagym dünküldäp geziberse bolmaýamydy, wa-ah?! Olam ýaňy dil çykaryp-çykarmanka ... pyntyklygyna soldy, ne derdi-bela uçranyňam aňabilmän uwuntyrap galyberdik neressijigi gara ýere tabşyryp. Dok öýüň ýaňy aýak bitenje balasy awy içen ýaly bir «hyýk» etdi-de, gözünü agdaryp gidiberdi.

Taňrym, şu gezek bir ezmaýyşlyk et bize. Hol-ha, pygamber ýaşyna aýak atan atasy şu bäbejik «jäk» diýeli bäri gözüne çiş kakylana döndi.

Mendenem köp ýaşan Merýem kempir: «Kemisli bolsa, garaňky jaýda kyrk gün saklaň. Çagany emdirmäge-de diňe ejesi girsin, onda-da aglanda hemem arlyk-kirligini täzelemeli bolanda. Kyrk günden soň başam barmajygynyň agaryp duran ýeriniň aşagy gyzarypjyk ugrasa adam bolar» diýeli bäri salymyz suw üstünde. Atasy Çary-ha görýän bolsaň düşegini şo çagaň ýatan tamynyň gapysynyň agzyna süýräp eltip eplenip ýatyberdi, «Häýt, gelin, aglamasa-da Gurbanmämmet jany bir emdirip gaýt» diýip. «Sesi çykanok weli, baryp bir diňşirgenip gaýdyň-a!» diýip, zol galpyldap otyr.

Bu bäbejigiň damar alyp gaýdýan köki-hä kelte bolmadyk ebedinde. Ýöne ygalyndakydyr-da elbetde, Hojabay oglumyň erkejik oglanyň dyrnagyna zarlygyna bagrym gyýlyberýädi. Ýaňy kyrkdan agan ogluma: «Bolmasa sen ýene bir uzyn etekli bilen nikalaşay!» diýmäge meň-ä dilim baranok weli, muň özem etmez öýdýän ony. Aslynda sulhy söýüp alany şu Ogulboldy oň.Ýekeje aýal doganymyň körpe gyzy bu gelnimem. Ýumry-ýumşak, eli işli, gara ýer ýaly gelniň üstüne abşarylyp duran bir salatyny getiribem... Ýog-eý, daş edewersin! Bu tohum öňem «Iki hatyn bir är-üç aýal bolar» ediberýänlere baş ýaýkap ýörenlerden-ä. Heleýsek tohum dældigine, şükür. Häh-k, ýöne göwnümi aldamaýyn weli, şu küçene öwrülip ýatan atalarynyň-a döşüni daňdan şemalyňa tutup ýören wagty bimahalçak turup gidibermesi bardy öz-ä. «Nirä?» diýersiň, «Ýatybersene-aýt: jöwene suw

açmalydym, şumat ýadyma düşdi» diýer. Kä gezegem «At hokranýa weli, bir del haýwan gördi öýdýän?!» diýip, ses-selem ýogam bolsa, ýarygijeden soň hasanaklap galar gidiberer. Daňyň ujy gyzaranda-da geler tasap. Agzyňy gymylatmankaňam jogaby taýyndyr: «Garsakmy ýa möjekmi – bir zat gözüme ildi, at ahyrynyň gapdalynda. Elime ilen taýagy alyp mündüm söbügine. Obadan çykýança kowdum, aldyrmady, gaty gaçdy. At münüp, toýnak sesine il örüzip ýörmäýin diýdim-dä, ýogsam-a sypdyrmazdym-la». Tapýan bahanasyna güljegiňi-gaharlanjagyňy bilmän, ýanyna togalanarsyň, olam ynandyrandan bolup eline kündüginini alyp hol çöpüň içine ýegdekläýer. Häý, ýaşykesilmedikler. Şondan galandyр-da, elbetde, «Erkegiň çöpe siýmeýäni seýrek» diýen gepem. Weý, bolýa-la. Ahyry-ebedi şu gara gulpaklyja agtyjagym düňküldäpjik gitse bolýa. Onsoň-a dokuzymyzy hasam düzedýä Allanyň şujagaş guly».

Gurbanmämmetjik kyrkçileden soň, tüweleme, özünü tutup, etigiberdi. Ele tutak bolandan aýak bitýänçä Aýjan enesi çagany diňe emme küýsän wagty Ogulboldynyň eline beren bolaýmasa, galan wagt ony çakyry çykan aýaklarynda hüwdüledi. Soň weli basdaş tapyldy. Gojalygy sermeläp başlanam bolsa, synasy derek ýaly dik Çary baý agtygy bilen kelte tirkelen ýaly bolaýdy. Özem ol Gurbanmämmedi, turuwbaşdan, selteň tutmady, dözümlü darady. Özi ýaly çagalar aýagynyň ýelini çykarmak üçin çybykdan at münşeler, Çary baýyň agtygy goljagazyny batlandyryp garagajyň ýa tuduň hapbasyndan atasynyň ýasap beren kemanynda serçe atar. Deň-duşlary eşek münmäni öwrenip ýörkäler, Gurbanmämmet atasynyň soňky döwür gaty seýrek münýän ýuwaş ýabysynyň üstünde joňkaryp otyrды. Halaýan zadam bu janawari ýalaňaç münmekdi. «Ýykylarsyň, eýersiz münme» diýilse-de, kes-kelläm etmezdi. Bir gylygy weli agyn deň-duşlarynyňky bilen bap geldi. Sünnetden soň düňküldäp ugraýan garajürjeneje çagalaryň iň halaýan pişesi bir bölek dowary ýa-ha öňüne salyp, ýogsamam öz jyny jyňkryşýan dosty bilen birikdirip bakmakdy. Beýtmek, dogrusy, ata-eneler üçinem, olardan dogup-döränler üçinem edähede öwrülip gidipdi. Baý çagasy bol, garyp çagasy bol, ortatap öýüň çagasy bol, tapawudy ýok, dowary öňüne salyp gitmek hem-ä kadady, hemem

keýpdi. Uly ýapynyň ýüzüne ýaýrap oturan obany her säherde goýun-geçiniň öri küýsöp lägiryän, mäleýän sesi oýarardy.

Agtygyny terbiýelemegiň, oňa perewüş etmegiň bar keşigini öz üstüne alan Çary baý söwer agtygyny, garaz, il ugruna goýberse-de, gaty kösemegem islemedi. Goşa duran sekiz ganat ak öýleriň ýeňsesindäki ýylgyndan edilen giň ýatakda lägiryän goýunlardan azam däl, köpem däl, alty oýnamyny agtygynyň öňüne saldy. «Gurbanmämmet jan, köşegim, saňa şularam güýmenje bor. Süriniň galanyňy Pälwan agaň bakar» diýdi.

Atasynyň aýdanam öň üçin kanun. Pälwan agaň diýilýäni daşkynrak garyndaşlarydy. Ýumruk ýalylygyndan ýetim galansoň, ol möngözlükden şu öýden orun alypdy. Dogabitdi çep aýagyny ýempöp alansoň adynyň yzyna «agsak» lakamam goşulypdy. Atasynyň keýpi kök wagty oňa: «Agsak han» diýäýmesem şonuň üçindi. Ýumry-ýumşak Pälwan weli, özge adamlar bu sözi göni ýüzüne aýdanda-da gaty görüp duranokdy. Ol, Gurbanmämmetden baş-alty ýaş uludy. Özem ony edil dogan inisi ýaly eý görýärdi.

Gurbanmämmet üçin çagalygyň hezil dünýäsi başlanypdy.

dowamy bar >>

Gurbannazar ORAZGULYÝEW. Hekaýalar